

HUMANITIES INSTITUTE

BU ÖLÜ KALKACAK 1976

Vedat Türkali (1919 - 2016)

KİŞİLER

Karagöz Eski oyuncudur, zaman içinde oyunculuktan uzaklaşınca, eski mesleği olan demirciliğe yönelmiştir. Yoksul konumda, çocuğu ve eşiyle zar zor geçinmeye çalışan bir adamdır.

Hacivat (Ecvet Bey) Karagöz'ün eski iş partneridir. Zaman içinde değişmiş, tüm ahlaki vasıflarını menfaatleri uğruna kaybetmiş bir karakterdir.

Karagöz'ün Karısı Hayattan bezmiş, dırdırcı, memnuniyetsiz bir kadındır, mütemadiyen Karagöz'ü başka adamlarla mukayese eder.

Oduncu Durmuş Hamamın oduncusudur.

Külhancı Fırsatçı karakterli bir adamdır.

Tellak Hamamın eski çalışanıdır, mütemadiyen siyasi mesaj veren sözler söyler.

Şallı Natır Hamamın eski çalışanıdır, sert, aksi görünür ama esasında iyi niyetlidir.

Bekçiler İktidar sempatanlığından ve menfaatçilikten dolayı kendi fikirlerini unutmüş adamlardır.

Yankesici Karmaşada sürekli hırsızlık yapan adam.

Dilekçeci Sıkıntılarını dilekçe vastasıyla iktidara ulaştırmaya çalışan kadın. Gecekonduyu yıkılmış, kocası fabrikada meydana gelen bir kaza neticesinde hayatını kaybetmiştir.

G. Başbuğ İktidardaki adam.

G. Başbuğ'un Karısı Kocasını sürekli kollayan, kocasının her fikrini tasdik eden kadın.

Sonradan Gelen Fabrikadaki çalışma arkadaşlarıyla ters düşen işçi.

Karakullukçubaşı Halka eziyet eden adam.

Mister K. Yabancı.

Karun Dönemdeki güçlü kişi.

Bebek Karagöz'ün çocuğudur.

ÖZET

Karagöz ve Hacivat eski arkadaşlardır ancak zaman içinde oyunculuk günleri geride kalmış, hayat onları farklı yönere savurmuştur. Karagöz yaşamına demircilik yaparak devam ederken Hacivat ise siyasi bir güce kavuşmuştur. Hacivat, kişisel menfaatleri uğruna ahlaki değerlerini kaybetmiştir. Dönemin siyasi durumu da oldukça kötüdür. İnsanlar şahsi çıkarları uğruna, güç merkezli kişilere yakınlık kurarak kendilerine maddi kaynaklar bulmaktadır. Çıkar çatışmaları zaman içinde iyice belirginleşir, halk arasında kaos başlar.

ÖYKÜ

Sahne (Oyun Düzeni) Dokuz, on kişilik oyuncu topluluğu vardır. Baş karakterler Hacivat ve Karagözdür, iki bekçi sahnede mütemadiyen mevcuttur, Karagöz karakteri oyuncu topluluğundan herhangi biri olarakda yer işgal edebilir. Oyuncu kadrosundaki diğer kişiler, sahne, işleyiş prensipleri ve gereksinimlere göre aksesuar, renk, dekor, ışık gibi davranabilirler. Kitaba ve temel ilkelere bağlı kalmak şartıyla, günlük olaylara, güncel kişilere göre taşlamalar yapılabilir. Özellikle belirli bir dönemin siyasi yapısı anlatılmaz. Tiyatro genel olarak "Tuluat" sanatına uygun olarak oynanacaktır. Karagöz'ün

konuşma şekli eski dil ile olacak, Karagöz'ün karısını oynayan oyuncu "Zenne" (Kadın taklidi yapan erkek) olacaktır.

Birinci Bölüm Arka planda yüksekte konumlandırılmış merdivenlerin üstünde bir kapı vardır. Sahne genel olarak eski bir Osmanlı yapısı görseleliğindedir. İtri tarzında bir musikiyle oyun başlar.

Oyunculardan biri sahnedekilere yönelir, onları sobeler. Onlara eğer karşı çıkmazlarsa hayat boyunca mütemadiyen birileri tarafından sobeleneceklerini salık verir. *Bu Ölü Kalkacak* aslında ne demek, neyi anlatıyor veya hicvediyor, sorar. Belki seyirci bir ölü gömme töreni bekliyordur, onu anlamıştır bu iddialı oyun isminden ama ölünün kim olduğu ve olacağı henüz belli değildir. Seyirci belki de Karagöz'ün Hamamı'na geldiğini düşünüyordur. Aslında Karagöz kimilerine göre; modası geçmiş ve alaturka olarak düşünebilir ama yeniden moda olmuştur bir şekilde. Zaten mevcut düzen ve koşullarda herkes bir nevi Karagöz olmuştur, Karagöz olacaktır.

Karagöz gelir sahneye bir zaman sonra, kendisinin de haberi yoktur artık Karagöz olacağından, şaşkındır... Ne zamandır oyunculuk yapmadığını söyler, asıl mesleği olan demirciliğe dönmek mecburiyetinde kalmıştır ne zamandır... Yakın zamanda üstelik polisle başı derde girmiştir, Allah'tan kendisini bir şekilde Hacivat kurtarmıştır. Oyunda da hamamın olması hoşuna gitmiştir, hamam demek yıkanmak demektir çünkü, malum yıkanmakta zordur. Karısı ile de sürekli didişmektedirler.

Karagöz artık Hacivat'ın önderliğinde hamamı işleteceğini düşünmektedir. Külhancı, oduncu, tellak, natır tanıdığı işle alakalı herkesi etrafına çağırır. Herkes gelir ama gelenler hep yaptıkları işten, çektiklerinden insanlardan dertlidir. Karagöz ise coşkuludur, hamam sayesinde her işin iyi olacağını, fakir fukaranın, bebeklerin tertemiz yıkanacağını düşünmektedir. İşçileri teşvik etmeye çalışır. Hazırlıklar tam da alevlenmişken bekçiler gelir, Karagöz ve bekçiler arasında anlaşmazlık vuku bulur. Karagöz, Hacivat sayesinde bir ayrıcalıkla bekçilerden kurtulacağını düşünse de Hacivat artık Hacivatlıktan çıkmış, koskoca Ecvet Bey olmuştur. Hatta Karagöz'ün bu kadar rahat Ecvet Bey hakkında konuşması bekçileri rahatsız etmiştir.

Hacivat ansızın çıkıp gelir sonra, naralar, gazeller atmaya başlar yanık yanık. Karagöz tam sevinecekken karşısından seçimlerden sonra değişmiş bambaşka bir Hacivat görür, Karagöz'e destek olmak şöyle dursun, O'nun bekçiler tarafından zaptedilmesine, 15 sene kalebentlikle mahkum edilmesine seyirci kalır.

Sahneye Genel Başbuğ ve eşleri teşrif ederler, artık Hacivat'ın havası onların yanında sönmüştür. Hacivat mütemadiyen güçlere dalkavukluk eder. Halktan bazılara isteklerini Başbuğ'a dilekçe ile ulaştırmaya çalışır, bazıları da onlara muhalefet olur. Fabrikalardaki grev olayları da gündemi hayli işgal etmektedir. Bir yankesici ortaya çıkar, fırsattan istifade çalabildiğini çalar. Halk arasında da arbede vuku bulmuş, ortam, sahne karışmıştır. Herkes birbirini yabancı devletlerin ajanlığı ile suçlar.

İkinci Bölüm Oyuncular yine aynı sahne düzeninde çıkar, tek fark sahneye alçak, masayı andıran bir set koyulmasıdır. Dinsel bir müzik baskın bir şekilde açılır, tekbir sesleri yükselmeye başlar. Bekçilerin elinde görünmez bir tabut vardır. Halkın söylemlerinden tabutun içinde Genel Başbuğ'un olduğu düşünülür. Ağlama ve hıçkırık sesleri yükselmeye başlar. Hacivat yine ön plandadır. Bir cenazenin daha olduğunu halka söyler, bu da Karun Bey'in cenazesidir. Ancak, ölenin kimliği belirsizdir. Genel Başbuğ ve Karakullukçubaşı ölmemiştir. Herkes yeniden birbirine girer, çeşitli suçlama sesleri yükselir. Mister K. İsminde bir yabancı da aralarında dahil olur, O, bu karışıklıktan ve karmaşadan rahatsız değildir. Karagöz'ün liderliğinde halk arasında ayaklanma ve direniş başlar. Bekçiler korkmuştur, kimisi Hacivat'ın onları zamanında kandırdığını anlamıştır ancak kaos ve kargaşa hep devam eder. Tabutun içine kimin konulacağı, ölünün kim olduğu hala belirsizdir.

TEMA

Siyasi Fırsatçılık Siyasal olarak çalkantılı zamanlarda kötü niyetli kişiler durumları kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilirler.

Ahlaksızlık Her dönem içinde siyasi çizginin bozulduğu zamanlar olabilir. Ancak; sadece özünde ahlaki değerleri yerine oturmamış insanlar çıkarları için değişebilirler.

KARAKTER ANALİZİ

Karagöz (Açık)

Karakter Karagöz, cesur ve sert bir karakterdir. Güçlülere karşı kolay kolay boyun eğmez, hep dik bir duruşu vardır. Zorluklar karşısında öncelikle tehditkar tavırlara bürünür. Halka, çevresine karşı didaktik bir yapıdadır.

Aktiviteler Oyunculuktan sonra Karagöz, esas mesleği olan demircilik yapmaya başlamıştır. Evde karısı ve çocuğuyla da zaman geçirir.

ÖRNEK ANILAR

Sert Karagöz, ceza aldıktan sonra, sert bir karaktere sahip olmuştur. Artık, konuşmaya, insanlara bir şeyler anlatmaya tahammülü yoktur. "KARAGÖZ – (Hacivat'ın yolunu keser, bırakmaz) Git de madalya taksın sana... (Vurur) "

Didaktik/ Öğretici Zaman içinde Karagöz'ün de konuşma tarzı değişmiş, hep bir şeyleri öğreten, ders veren bir havaya bürünmüştür. "KARAGÖZ – Ah sana demedim mi köpeklığın sonu iyi değildir, akılsız Hacı cav cav..."

Tehditkar Karagöz, işler sarpa sarınca tehditkar davranır. "KARAGÖZ – Ulan Hacivat, ben de bunu senin yanına kor, bu sarayı başına yıkmazsam ban da Demirci Karagöz demesinler..."

Cesur Karagöz, tutuklanmaktan, güç unsurlarından asla korkmaz ve onlara boyun eğmez. "KARAGÖZ – Yapın ulan tutanağınızdan da, sapınızdan da..."

Hacivat (Açık)

Karakter Oyunculuk yaptıktan sonra siyasete yönelen Hacivat'ın ahlakı, karakteri tamamen değişmiştir. Üçkağıtçı, dalkavuk, menfaatçi bir adam haleine gelir. Kendi özgün değerlerini kaybetmiştir.

Aktiviteler Çıkar çevrelerinin yanında, şahsi menfaatleri uğruna zaman geçirmeyi sever.

ÖRNEK ANILAR

Üçkağıtçı Hacivat her durumda bir numara yaparak kendi menfaatlerini korur, O, alavere dalavere işlerinde ustadır. Bu durum Karagöz'ü rahatsız eder. "KARAGÖZ – (Zoraki eğildiği yerden başını alaylı kaldırıp bakar Hacivat'a. Ulan köpoğlusu Hacivat, gene bulmuşsun dümenini..."

Ahlaksız Hacivat, kendiside ahlaksız olduğunu, menfaatlerine ulaşmak için sınır tanımadığını kabul eder. "HACİVAT – Çok dümenler döndürüp bakmak hünerdir karına. Perde bir kez yırtılınca ar namus tertemiz." Hacivat ayrıca siyasette de yaptığı ahlaksızlığı açıkça dile getirir. "HACİVAT - ... Her alanda tatlı tatlı söyleşsek... Şu milleti bir seçimlik daha uyutsak... Diyelim bu seçimlerden sonra da Tanrı işimizi rast getire... Yar bana bir eğlence, medeet..."

Dalkavuk Hacivat, menfaatleri için sürekli iktidara dalkavukluk yapar. "HACİVAT – (Yerlere kadar eğilerek) Baş üstüne Sayın Genel Başbuğum..." Genel Başbuğ, sinirli, öfkeli davranırsa bile Hacivat dalkavukça tavırlarından vazgeçmez. "HACİVAT – (Genel Başbuğ ve karısının karşılandığı yöne bakar gene aynı jestlerle başlar.) Büyük fıkara babası, kimsesizlerin, yoksulların koruyucusu, altın kalpli hemşerimiz, çok sayın Karun Bey ve sayın eşleri ve sayın ortakları büyük Türk dostu Mister Karun ve Miss Karun'la birlikte törenimize onur veriyorlar. Evet alkışlarınızla huzurlarınızda..."

Rahat/Pervasis Dışardan gelen eleştirilere karşın Hacivat oldukça rahat, geniş, umarsız tavırlar takınır. "HACİVAT – Çok dümenler döndürüp bakmak hünerdir karına. Perde bir kez yırtılınca ar ve namus tertemiz."